

راهنمای کاربرد مصاحبه انگیزشی

تشخیصی و ارزیابی وضعیت روانی برای متخصصین بالینی

نویسندگان:

بهنام شریف آرا

(روانشناس بالینی و مدرس دانشگاه)

فرزانه نظری

(محقق و پژوهشگر)

سرشناسه : شریف آرا، بهنام، ۱۳۶۰ -
 عنوان و نام پدیدآور : راهنمای کاربردی مصاحبه انگیزشی:
 تشخیص و ارزیابی وضعیت روانی برای متخصصین بالینی
 نویسندگان بهنام شریف آرا، فرزانه نظری.
 تهران: تایماز، ۱۳۹۳.
 مشخصات نشر :
 مشخصات ظاهری : ۳۰۰ص.
 شابک : 978-600-7403-35-8
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 عنوان دیگر : تشخیص و ارزیابی وضعیت روانی برای متخصصین بالینی
 موضوع : مصاحبه انگیزشی- دستنامه‌ها
 موضوع : مصاحبه انگیزشی
 شناسه از رده : نظری، فرزانه، ۱۳۶۵ -
 رده بندی کنفره : ۱۳۹۳ ۶ش/۰۶ BF۶۳۷
 رده بندی دیویی : ۱۵۸/۳۹
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۶۰۸۷۴۲

انتشارات تایماز

راهنمای کاربردی مصاحبه انگیزشی

ناشر :	تایماز
مؤلف :	بهنام شریف آرا - فرزانه نظری
طراح جلد :	دکتر علی شریف آرا
مدیر اجرایی :	مجید باشعور
چاپ و صحافی :	تهران - تایماز ۰۲۱-۶۶۴۰۲۷۴۴
نوبت چاپ :	اول - ۱۳۹۳
شمارگان :	۳۰۰
قیمت :	۱۸۰۰۰۰ تومان
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۷۴۰۳-۳۵-۸

www.taymazbook.ir

حق چاپ محفوظ و متعلق به مولفین می باشد.

آدرس: تهران - خیابان کارگر جنوبی - خیابان روانمهر - پلاک ۱۵۸ - طبقه ۳ صندوق پستی: تهران ۱۳۱۴۵-۶۴۸
 تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۰۲۷۴۴ موبایل: ۰۹۱۲۷۲۴۴۵۳۵ ایمیل: taymazpub@yahoo.com

پیشگفتار

در زمانهای قدیم جزیره ای بود که در آن تمام نشانه های انسانی قبل از آنکه در وجود آدمی سکنی گزینند و ما آنها را به گروههای خوب و بد طبقه بندی کنیم، وجود داشتند و هر یک با ویژگیهای خاص خود در کنار هم زندگی می کردند.

یک روز اعلام شد که جزیره در حال فرو رفتن در آب است. وقتی این خبر در سطح جزیره منتشر شد، ترس و وحشت همگان را فرا گرفت. آنها همانند مورچگانی که آب در لانه هایشان رخنه کرده باشد به این طرف و آن طرف می دویدند. بالاخره تصمیم گرفتند که هر چه جمع شده و یک نقشه و طرح عملی برای نجات خود بریزند. از آنجایی که آنها سالها در جزیره زندگی کرده بودند، هر کدام یک قایق داشتند. بنابراین در کدام از آنها شروع به تعمیر قایق خودش کرد تا بتوانند هرچه سریع تر جزیره را ترک کنند.

شفقت، تنها کسی بود که قایق نداشت؛ چرته سالها پیش قایقش را به فرد نیازمندی بخشیده بود. از این رو او قایقی نداشت تا آن را تعمیر کند. لذا به دیگران کمک می کرد تا اسباب اثاثیه خود را جمع آوری کنند و جزیره را ترک کنند. و او جزء آخرین نفراتی بود که در جزیره مانده بود...

نهایتاً به این نتیجه میرسد که اونیز برای ترک جزیره به کمک دیگران احتیاج دارد.

کامیابی در حالی که در قایق مجلل و شیک خود از اسکله به سوی دریا حرکت می کرد؛ شفقت فریاد زد: آقای کامیابی من می توانم با شما بیایم؟! او جواب داد: اصلاً. قایقم پر است و بسیار سنگین. چون چندین روز است که تمام طلا و پول و نقره و جواهرات و مبلمانم را در آن گذاشته ام و جایی برای کسی ندارم.

شفقت، تصمیم گرفت از غرور خواش کند. غرور تازه بارگیریش تمام شده بود و در حال حرکت با قایق پر زرق و برقش بود. پرسید: آقای غرور، ممکن است به من کمک کنید و مرا با خود از جزیره ببرید؟

غرور جواب داد: متأسفم کاری از دست من بر نمی آید. آیا نگاهی به خودت کرده ای؟ لباسهایت خیس و کثیف است. چطور ممکن است با این همه چرک و کثافت در قایق پاک و تمیز من بنشینی؟

در همین حال شفقت متوجه بدبینی شد. که با تقلا و تلاش فراوان در حال هل دادن دایره خود به سوی آب است. قایق او آنقدر سنگین بود که بدبینی به تنهایی نمی توانست آن را حرکت دهد، شفقت به کمک او رفت و دید که بدبینی دائماً با خود غرور می کرد. این قایق بدمصب نمی دانم چرا اینقدر سنگین شده، این ماسه های لعنتی هم آنقدر شل اند که قایق تا کمر فرو رفته در شن و آب مسخره هم آنقدر سرد است که نمی توان هیچ کاری کرد. حالا تو این شرایط همه چیز قوربالاغوز شده. **شفقت** به او کمک کرد و قایق به آب افتد و در این حال از او پرسید: ممکن است لطف بکنی و مرا هم با خود ببری؟ بدبینی جواب داد: خانم شفقت، فکرش را بکن اگر تو این اوضاع و احوال بیرخت وسط دریا یک موج بزرگ بیاید و قایق را چپ کند و تو در آب غرق بشی، من نمی توانم مسوولیت جان تو را قبول کنم. خیلی متأسفم. ممکن است از دست من ناراحت بشی ولی نمی خواهم مسوولیت جان تو به پای من باشد.

خوش بینی یکی از آخرین کسانی بود که تدارک سفر می داد. هنوز باور نداشت که فاجعه زیر آب رفتن جزیره درست باشد. او همواره می گفت: نترسید! قبل از اینکه فاجعه ای رخ دهد حتما کسی پیدا می شود که مشکل را حل کند. اوضاع همین طوری نمی ماند. **شفقت** چند بار خوش بینی را صدا زد ولی خوش بینی بسیار مشغول بود که صدای شفقت و درخواست کمک او را نشنید. خوشبینی عادتاً به نگرستن به پشت سر نداشت و او همواره نگاهش به آینده بود و لذا اصلاً برنگشت که چک کند اوضاع از چه قرار است.

شفقت داشت کم کم ناامید می شد که صدایی از پشت سر شنید که می گوید: (بیا اینجا، بیا اینجا تا با هم برویم) شفقت از بس که کار کرده بود بسیار

خسته و کوفته بود. وارد قایق شد و چشمهایش روی هم افتاد و بخواب رفت. تا اینکه پس از مدتی صدایی شنید که فریاد می زد به خشکی رسیدیم، آماده باشید تا پیاده شویم. شفقت بسیار خوشحال بود که توانسته جان سالم به در ببرد. از کسی که او را یاری کرده بود سپاس و تشکر کرد و خدا حافظی کرد. چند قدمی که دور شد متوجه شد که فراموش کرده نام او را بپرسد. به سرعت به سمت قایق برگشت. در کنار ساحل، دانش را دید که قدم می زند. از او پرسید: آقای دانش این فردی که به من کمک کرد و مرا به اینجا آورد که بود؟ دانش گفت (زمان). زمان؟؟ - خوب بعد که وقتی هیچ یک از دیگر دوستانم به من کمک نکردند، زمان که آشنایی کمتری با من داشت تصمیم گرفت به من کمک کند؟ دانش جواب داد: ((چون تنها زمان است که قادر است عظمت و زیبایی شفقت و مهربانی را درک کند.))

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۷
فصل اول.....	۱۹
اصول و احکام انگیزشی.....	۲۲
هماهنگی مصاحبه انگیزشی با کار بالینی.....	۲۷
مهارت های اساسی ارتباطی.....	۳۰
برقراری رابطه و تعیین هدف.....	۶۱
نحوه رویارویی با تغییر موضوعات مصاحبه.....	۷۳
نحوه برخورد با موضوعات تهدید آمیز.....	۷۴
فنون مصاحبه با بیماران نوجوان.....	۷۹
فنون مصاحبه در موقعیت های دشوار.....	۹۰
فنون مصاحبه با بیمار خراف.....	۹۵
فنون مصاحبه با بیمار مردد و دو دل.....	۱۰۰
فصل دوم.....	۱۰۶
شرایط مصاحبه.....	۱۰۷
چند توصیه برای بهتر شدن مصاحبه.....	۱۰۸
نشانه شناسی.....	۱۰۹
طبقه بندی اختلالات روانی.....	۱۱۰
علائم و نشانه ها در اختلالات روان پزشکی.....	۱۱۲
اختلالات هوشیاری.....	۱۱۴
هیجان.....	۱۱۵

۱۲۰	رفتار حرکتی.....
۱۲۵	تفکر.....
۱۳۳	تکلم.....
۱۳۵	درک.....
۱۳۷	تغییرات همراه با اختلالات شناختی.....
۱۳۹	حافظه.....
۱۴۰	هوش.....
۱۴۱	قضاوت.....
۱۴۳	فصل سوم
۱۶۹	فصل چهارم.....
۱۷۰	تشخیص های روان پزشکی.....
۱۷۲	چگونه افکار خودکشی را بسنجیم؟.....
۱۷۴	بررسی افکار دیگرکشی.....
۱۷۷	فصل پنجم.....
۱۹۳	تاریخچه روان پزشکی خانواده.....
۲۰۷	فصل ششم.....
۲۱۵	فصل هفتم.....
۲۲۰	نشانه های کلیدی و سرنخ های رفتاری اختلالات شخصیت تیپ A.....
۲۲۱	نشانه های کلیدی و سرنخ های رفتاری در اختلالات شخصیت تیپ B.....
۲۲۲	نشانه های کلیدی و سرنخ های رفتاری در اختلالات شخصیت تیپ C.....
۲۲۳	عقب ماندگی ذهنی.....
۲۲۴	مکانیسم های دفاعی.....
۲۲۴	طبقه بندی دفاع ها.....

۲۳۳	فصل هشتم
۲۴۱	فصل نهم
۲۴۹	فصل دهم
۲۵۳	آموزش روانی والدین در رابطه با لکنت زبان
۲۵۴	آموزش روانی والدین در بیماری صرع
۲۶۱	فصل یازدهم
۲۶۳	الف) آزمون های هوشی
۲۶۵	ب) آزمون های حالات روانشناختی
۲۶۶	ج) آزمون های شخصیتی
۲۶۶	آزمون های عینی
۲۶۷	آزمون های فرافکن
۲۷۰	آزمون های فرافکنی کودکان
۲۷۳	د) آزمون های عصب روان شناختی
۲۷۵	فصل دوازدهم
۲۷۷	چارچوب کلی آموزش خانواده
۲۷۸	نکات مهم در مورد اختلالات روانی
۲۷۸	علائم و نشانه ها
۲۷۹	سبب شناسی اختلالات روان پزشکی
۲۸۳	فصل سیزدهم
۲۸۴	دارودرمانی
۲۸۸	بایدها و نبایدها در ارتباط با بیمار
۲۸۹	بررسی احساسات خانواده
۲۹۱	معرفی منابع حمایتی

۲۹۳ فصل چهاردهم

۲۹۷ منابع

www.ketab.ir

مقدمه

این کتاب می تواند برای روانشناسان، روانپزشکان، پزشکان، روان پرستاران و مددکاران اجتماعی و متخصصان بالینی که در حوزه پیشگیری و درمان با بیماران، بالاختص بیماران روانی کار می کنند و وقت و دقت خود را صرف تشویق و ترغیب تغییر رفتار بیماران می نند، سودمند باشد.

نکته مهمی نه باید حائض اهمیت دانست آن است که در این کتاب فنون عملی در جهت ایجاد رابطه درمانی صحیح و شناخت مناسب درمانگر از بیمار و مهمتر از همه شناخت بیمار به خود بیمار از بیماری خودش تدوین شده است.

لذا این اثر با حساسیت زیادی نگارش شده است تا حتی دانشجویان نیز بتوانند از آن بهره هایی ببرند. افراد حرفه ای مشاوره سعی در تلاش خود را به کار می گیرند تا بیماران را تشویق کنند، قانع سازند، تحسین و تمجید کنند، مشاوره و روان درمانی کنند تا تغییر مناسب صورت پذیرد. آنان به ندرت به فکر است آمادگی و آموزشی را در مورد نحوه ارتقا و تغییر رفتار، دریافت کرده باشند. در حال حاضر، بسیاری از مراقبت های بهداشتی و درمانی در بر دارنده پروتکل کمک به بیماران در جهت مدیریت و کنترل مشکلات و بیماریهای طولانی مدت و مزمن شده ای است که نتایج آن می تواند به نحوه چشمگیری تحت تاثیر تغییر رفتار در سبک زندگی فرد قرار گیرد. با این حال در اغلب موارد بیماران در برابر تلاشهای خوش بینانه و خیر خواهانه به منظور وارد کردن آنان به تغییر، مقاومت می کنند. یقیناً در خصوص آنچه که یک فرد حرفه ای می تواند انجام دهد، محدودیت هایی وجود دارد ولی به احتمال زیاد امکان تغییر وجود دارد.

مطمئننا بهتر آن است که انگیزه فرد به تغییر شناسایی شود تا اینکه درمان را به وی تحمیل کنیم.

چالش پیش روی ما این است که راهی برای افراد حرفه ای شاغل در حوزه روانشناسی بالینی، بهداشت روانی، روانپزشکان، روان پرستاران و افرادی که در حیطه تشخیص و درمان فعالیت می کنند، پیدا کنیم تا بتوانند از مهارت‌ها و اصول مصاحبه انگیزشی _ تشخیصی و ارزیابی وضعیت روانی فرد در کار حرفه ای خود استفاده کنند.

کتاب حاضر ترکیب جدیدی است در این مورد که چگونه درمانگران می توانند، مصاحبه انگیزشی و تشخیصی را به درون کار خود در حوزه درمان منتقل کنند تا بتوانند یک ارزیابی صحیح از (بیمار - مراجع) بدست آورند.

لازم به ذکر است که مقتهایی از این کتاب گاهی از عنوان (بیمار - مراجع) و (درمانگر - مشاور) استفاده شده است که نویسنده فرض را بر این قرار داده که هر دو این مفاهیم، یک معنا را به طور مجزای منتقل دهند.

در بخش نخست این کتاب مروری بر فنون مصاحبه انگیزشی خواهیم داشت و در بخش دوم به مصاحبه تشخیص و ارزیابی وضعیت روانی (بیمار - مراجع) و در بخش سوم توصیه هایی به خانواده ها در رابطه با شرایط خاص پرداخته می شود. و در فصل چهارم به بررسی سنجش خودکشی و افکار دیگر بخشی پرداخته می شود. فصل پنجم شرح حال روانپزشکی و در فصل ششم به بررسی تشخیص های حوری و در فصول پایانی به فرموله بندی روانشناختی، تدوین طرح درمان و تاریخچه رابیه شکی کودکان پرداخته می شود. در انتها به اختصار تعدادی از آزمونهای روانشناختی را معرفی نموده که کار با چنین آزمونهایی نیاز به دوره های آموزشی نظری و عملی دارد. به امیدوارم دانشجویان عزیزم به این مهم اهتمام ورزند.

بهنام شریف آرا

روانشناس بالینی